

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	9
1.1. Основні етапи становлення економічної безпеки держави як науки	9
1.2. Сутність та зміст державного управління: етапи формування	24
1.3. Роль державного управління в забезпеченні економічної безпеки держави	56
1.4. Основні складові механізму державного управління забезпеченням економічної безпеки держави	80
1.5. Інструменти забезпечення економічної безпеки держави та її суб'єктів	103
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНИЙ БАЗИС ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	124
2.1. Методологічні підходи до оцінювання економічної безпеки держави та окремих суб'єктів	124
2.2. Система оцінювання показників ефективності державного контролю за економічною діяльністю в Україні	133
2.3. Організація та проведення моніторингу ефективності забезпечення економічної безпеки в Україні	145
2.4. Основні чинники впливу державного управління на економічну безпеку	159

РОЗДІЛ 3. ДІАГНОСТИКА УМОВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ІНСТРУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	172
3.1. Аналіз тенденцій розвитку економіки України та їх впливу на економічну безпеку держави	172
3.2. Оцінювання результатів впливу державного регулювання на економічну безпеку України: міжнародний досвід	193
3.3. Оцінювання стану державного управління соціальною та демографічною безпекою	212
3.4. Оцінювання впливу державного управління на фінансову безпеку держави	222
РОЗДІЛ 4. КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	232
4.1. Концептуальні засади розробки механізму державного управління забезпеченням економічної безпеки держави	232
4.2. Модернізація системи державного управління забезпеченням економічної безпеки	247
4.3. Імплементация міжнародного досвіду державного управління забезпеченням економічної безпеки держави в Україні	255
4.4. Використання результатів аналізу настроїв суспільства з питань економічної безпеки для ефективного державного управління	262
ВИСНОВКИ	275
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	279
ДОДАТКИ	310

ВСТУП

Забезпечення економічної безпеки – це гарантія самостійності та незалежності держави, умова стабільності і ефективного функціонування суспільства. Економічна безпека є видовою складовою національної безпеки і водночас належить до системи категорій економічної теорії. У науковий обіг в Україні ця дефініція увійшла трохи більше десяти років тому, що є досить невеликим строком для її усестороннього теоретико-методологічного аналізу. Про це свідчать наукові протиріччя, які зумовлені відсутністю єдиного підходу у розумінні природи та сутності економічної безпеки, в розробці та опануванні ефекти в них способів і засобів попередження загроз і забезпеченні стабільного розвитку економічної системи країни. В силу цього розробка фундаментальних і науково-прикладних проблем економічної безпеки виражає не тільки запит економічної теорії, але й потребу господарської практики.

В умовах глобалізації світової економіки забезпечення економічної безпеки України стає все більш нагальною проблемою, оскільки економічна безпека – невід’ємна складова системи національної безпеки, її фундамент. Формування системи економічної безпеки України відбувається в умовах економічної глобалізації, що не може не позначитися на національних інтересах та тенденціях соціально-економічного розвитку країни.

Питання історії економічної безпеки піднімається у працях багатьох вчених: В. Андрієнко, Є. Бобров, Г. Козаченко, О. Ляшенко, С. Мошенський, В. Савін, В. Тамбовцев, В. Кулик, Н. Ермошенко, В. Мунтіян, І. Мігус, В. Рубанов, В. Ткаченко, В. Токар, Л. Шемаєва, Н. Юрків та ін., у яких майже докладно висвітлені етапи становлення та розвитку економічної безпеки як науки та практичної діяльності.

Визначення ролі та місця економічної безпеки в системі забезпечення національної безпеки України одна з найважливіших тем яка знаходить своє відображення в працях вітчизняних науковців: О. Барановський, І. Боднар, Є. Буравльов, А. Васіна, Л. Герасименко, О. Гриценко, С. Дзюбик, Т. Желюк,

В. Крутов, К. Кононенко, С. Макуха, Ю. Міронова, Г. Новицький, М. Небава, С. Онишко, Т. Поснова, І. Ревак, М. Стрельбицький, В. Стогній, В. Цветков та багато інших вчених.

У процесі дослідження проаналізовано ідеї та положення вчених зарубіжних держав, а саме: Л. Абалкіна, В. Адріанова, П. Белова, В. Бурцева., А. Васильєва, С. Глазьєва, В. Дідика, В. Карданова, В. Сенчагова, Е. Шолохова та інших.

Дослідження процесу удосконалення основних складових механізму державного управління забезпеченням економічної безпеки України знайшли своє відображення в працях таких науковців як: В. Авер'янов, В. Бакуменко, А. Балашов, Д. Безносенко, М. Васильєва, З. Гбур, О. Дегтяр, І. Драган, О. Кравченко, М. Круглов, Ю. Кунєв, І. Коросташова, Д. Кіслов, М. Латинін, А. Ліпенцев, І. Розпутенко, В. Мазур, М. Миколайчук, О. Поляк, О. Радченко, Є. Романенко, Є. Ромата, Г. Ситник, С. Сімак, О. Федорчак, С. Шапошник, О. Якименко та інші.

Відаючи належне авторам наукових праць, які досліджували державне управління забезпеченням економічної безпеки України, питання розробки механізму, який би ґуртувався на безпекотворчих засадах державного управління, досліджено недостатньо глибоко.

Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методологічних засад та розробка практичних рекомендацій з удосконалення механізму державного управління забезпеченням економічної безпеки в Україні.

Для досягнення поставленої мети в монографії вирішуються такі завдання:

- вивчити теоретичні основи державного управління забезпеченням економічної безпеки в Україні;
- дослідити методологічний базис державного управління забезпеченням економічної безпеки в Україні;
- проаналізувати стан забезпечення економічної безпеки держави інструментами державного управління;

- розробити концептуальний підхід до державного управління забезпеченням економічної безпеки в Україні;
- запропонувати заходи до модернізації системи державного управління забезпеченням економічної безпеки;
- встановити можливості імплементації міжнародного досвіду державного управління забезпеченням економічної безпеки держави в Україні;
- провести аналіз настроїв суспільства з питань економічної безпеки для підвищення ефективності державного управління.

Об'єктом дослідження є процес реалізації механізму державного управління забезпеченням економічної безпеки в Україні.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методологічних засад, інструментів та засобів реалізації механізму державного управління забезпеченням економічної безпеки в Україні.

Дослідження виконано відповідно до науково-дослідницької теми Міжрегіональної Академії управління персоналом: «Теоретико-методологічні основи становлення української державності і соціальна практика: політичні, юридичні, економічні й психологічні проблеми» (номер державної реєстрації 0113U007698).

У першому розділі «**Теоретичні основи державного управління забезпеченням економічної безпеки в Україні**» досліджено основні етапи становлення економічної безпеки держави як науки; визначено сутність та зміст державного управління: етапи формування; встановлено роль державного управління в забезпеченні економічної безпеки держави; вивчено основні складові механізму державного управління забезпеченням економічної безпеки держави та інструменти забезпечення економічної безпеки держави та її суб'єктів.

У другому розділі «**Методологічний базис державного управління забезпеченням економічної безпеки в Україні**» проаналізовано основні методологічні підходи до оцінювання економічної безпеки держави та окремих суб'єктів; вивчено систему оцінювання показників ефективності державного

контролю за економічною діяльністю в Україні; досліджено організацію та особливості проведення моніторингу ефективності забезпечення економічної безпеки в Україні; встановлено основні чинники впливу державного управління на економічну безпеку.

У третьому розділі **«Діагностика умов забезпечення економічної безпеки держави інструментами державного управління»** проведено аналіз тенденцій розвитку економіки України та їх впливу на економічну безпеку держави; вивчено міжнародний досвід оцінювання результатів впливу державного регулювання на економічну безпеку України; здійснено оцінювання стану державного управління соціальною та демографічною безпекою, а також встановлено вплив державного управління на фінансову безпеку держави.

У четвертому розділі **«Концептуалізація державного управління забезпеченням економічної безпеки в Україні»** надано пропозиції щодо розробки концептуальних засад функціонування механізму державного управління забезпеченням економічної безпеки держави; запропоновано заходи щодо модернізації системи державного управління забезпеченням економічної безпеки; представлені можливості імплементації міжнародного досвіду державного управління забезпеченням економічної безпеки держави в Україні; запропоновано використовувати результатів аналізу настроїв суспільства з питань економічної безпеки для ефективного державного управління.

Викладені в монографії науково-методологічні засади та практичні рекомендації щодо обґрунтування пріоритетів та напрямів, формування і реалізації інструментів державної економічної політики в системі забезпечення економічної безпеки України спрямовані на протидію ризикам і загрозам стабільному функціонуванню економічного сектору, на покращення стратегування і стратегічного планування державної політики, формування необхідного інституціонально-правового базису розвитку економічного сектору, протидію зовнішнім викликам функціонування й розвитку економічного сектору та забезпечення економічної безпеки України.